

Sygn. akt IX Ca 286/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 sierpnia 2014 r.

Sąd Okręgowy w Olsztynie IX Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Bożena Charukiewicz (spr.)
Sędziowie:	SO Mirosław Wieczorkiewicz SR del. Krzysztof Połomski
Protokolant:	prac. sąd. Magdalena Kufel

po rozpoznaniu w dniu 26 sierpnia 2014 r. w Olsztynie na rozprawie

sprawy z powództwa(...)Kasy (...) z siedzibą w G.

przeciwko J. M. (...)

o zapłatę

na skutek apelacji powódki od wyroku Sądu Rejonowego w Olsztynie

z dnia 4 października 2013 r., sygn. akt X C 1031/13

I. zmienia zaskarżony wyrok w punkcie II w ten sposób, że zasądza od pozwanych solidarnie na rzecz powódki od kwoty 52.602,25 zł umowne odsetki w wysokości czterokrotności stopy lombardowej Narodowego Banku Polskiego od dnia 18 lutego 2013 r. do dnia 4 października 2013 r.,

II. oddala apelację w pozostałej części,

III. nie obciąża pozwanych na rzecz powódki kosztami procesu za instancję odwoławczą.

IX Ca 286/14

UZASADNIENIE

Powódka (...)Kasa (...)w G.wniosła o zasądzenie od pozwanych J. M.(...)solidarnie kwoty 52.513,72 zł z odsetkami umownymi w wysokości czterokrotności stopy lombardowej NBP od 14 lutego 2013r. do dnia zapłaty oraz zasądzenie kosztów procesu.

W uzasadnieniu podała, że na podstawie umowy z 14 sierpnia 2009r. udzieliła pozwanej J. O. kredytu w wysokości 90 000zł., który miał być zwrócony ratalnie. Za zobowiązania z umowy poręczył pozwany K. O.. Pozwana nie wywiązała się z ustalonych reguł spłaty kredytu, co stanowiło podstawę do wypowiedzenia umowy. Zgodnie z umową pozwani oprócz zapłaty całej niespłaconej kwoty kredytu, obowiązani byli do zapłaty odsetek umownych za przeterminowane

raty w wysokości czterokrotności stopy kredytu lombardowego NBP w skali roku od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty, jak również odsetek karnych za nieterminową spłatę zobowiązań.

W toku procesu powódka sprecyzowała wysokość żądania i wniosła o zasądzenie kwoty 52.602,25 zł z umownymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty (k.106).

Pozwani J. M. (...) nie zakwestionowali swojego obowiązku spłaty pożyczki, zarówno co do wysokości, jak i co do warunków spłaty. Pozwana podniosła, że spłaca kilka pożyczek, a osiągnane dochody nie pozwalają na spłacenie zadłużenia powoda na warunkach określonych w umowie. Pozwany nie zajął stanowiska w sprawie.

Wyrokiem z 4 października 2013r. Sąd Rejonowy w Olsztynie zasądził od pozwanych solidarnie na rzecz powódki kwotę 52.602,25 zł i rozłożył ją na 27 miesięcznych rat z ustawowymi odsetkami w razie zwłoki z płatnością. Oddalił powództwo w pozostałym zakresie i nie obciążał pozwanych kosztami procesu na rzecz powódki.

Sąd Rejonowy ustalił, że w dniu 14 sierpnia 2009r. pozwana zawarła z powódką umowę pożyczki gotówkowej na kwotę 90 000 zł, na okres od 14 sierpnia 2009r. do 2 sierpnia 2014r. Pożyczka miała być spłacana w miesięcznych ratach po 2 108,03 zł każda. Za zobowiązania z umowy poręczył pozwany. Począwszy od stycznia 2012r. pozwana zaprzestała wywiązywania się z płatności miesięcznych zgodnie z harmonogramem. Wpłacała jednak z opóźnieniem znacznie większe kwoty zaliczane przez powódkę w pierwszej kolejności na upomnienia, odsetki karne, odsetki umowne i należność główną. Ostatecznie wobec niewywiązywania się pozwanej ze spłaty pożyczki powódka wypowiedziała umowę w dniu 17 września 2012r., ze skutkiem na 19 października 2012r. Na dzień wniesienia pozwu, tj. 31 maja 2013r. zaległość pozwanej wynosiła łącznie 52 602,25zł.

Pozwana pracuje jako nauczycielka w Ośrodku Szkolno- (...) w O., dodatkowo prowadzi kiosk warzywniczo-spożywczy. Z pracy w szkole otrzymuje około 2 000 zł. Jej mąż pracuje w firmie (...), otrzymuje około 1 200zł wynagrodzenia miesięcznego. Nie mają nikogo na utrzymaniu.

W ocenie Sądu Rejonowego powództwo co do zasady zasługiwało na uwzględnienie. Pozwani nie kwestionowali zalegania w spłacie kredytu, wypowiedzenia im umowy i wysokość żądania. Podstawę odpowiedzialności pozwanego stanowiła umowa poręczenia pożyczki. W braku odmiennego zastrzeżenia poręczyciel jest odpowiedzialny jak współdłużnik solidarny.

Z uwagi na sytuację materialną i życiową pozwanych Sąd pierwszej instancji rozłożył zasądzoną kwotę na 27 rat w wysokości po 2 000zł każda, za wyjątkiem ostatniej. Sąd uwzględnił okoliczność, że pozwana popadła w zadłużenie z powodu splotu niekorzystnych dlań okoliczności, związanych również z zakupem lokalu dla córki. W ocenie Sądu Rejonowego, uwzględniając uzyskiwane przez pozwaną stałe dochody z pracy nauczycielskiej, dodatkowe dochody z działalności gospodarczej oraz wysokość obciążeń finansowych, zasadnym było rozłożenie zasądzonej kwoty na raty. Zdaniem Sądu pierwszej instancji rozłożenie świadczenia na raty powinno ułatwić pozwanym wywiązać się z nałożonego na nich obowiązku, a tym samym zapewnić powódce zwrot kwoty kredytu wraz z odsetkami. Sąd Rejonowy uznał, że w przypadku dalszego biegu tak wysokich jak żądane odsetek od całego zadłużenia, pozwani popadliby w spiralę zadłużenia, co prawdopodobnie zakończyłoby się ich faktycznym bankructwem i brakiem spłaty zadłużenia. W ocenie Sądu wysokość ustalonych rat nie odbiega znacznie od rat proponowanych przez powódkę, a samo rozłożenie zaległości na raty nie oznaczało automatycznie pokrzywdzenia wierzyciela.

Sąd Rejonowy podkreślił, że powódka pożyczyła pozwanej 90 000zł, z czego pozwana spłaciła do wypowiedzenia umowy ponad 43 000zł samego kapitału, nie licząc odsetek umownych od całej kwoty pożyczki. Jeżeli dodać do tego kwotę zasądzoną wyrokiem i płatną ratalnie, daje to łącznie ponad 90 000zł pożyczonych pozwanej, nie licząc odsetek zapłaconych przez nią do dnia wypowiedzenia umowy. Nie znajdzie zatem, zdaniem Sądu, po stronie powódki pokrzywdzenie, a dysproporcja sytuacji materialnej na niekorzyść pozwanych również przemawiała na umożliwieniu pozwanym w oparciu o zasady współżycia społecznego, wydzwignięcia się z zobowiązania względem powódki. W sytuacji narastania odsetek karnych od zasądzonej kwoty i wobec możliwości majątkowych pozwanych, prawdopodobnie sytuacja ta przerosłaby ich i straciliby ostatecznie płynność majątkową. W efekcie powódka nie

uzyskałaby żadnej kwoty spłaty kredytu lub uzyskałaby ją po upływie znacznie dłuższego czasu niż określony w wyroku. Dlatego Sąd Rejonowy oddalił powództwo w zakresie odsetek umownych żądanych przez powódkę od kwoty 52 602,25zł do dnia zapłaty. O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 102 k.p.c.

Wyrok powyższy zaskarżyła powódka w części, tj. w punkcie I i II w zakresie niezasądzenia odsetek umownych oraz braku orzeczenia o natychmiastowej wymagalności całości świadczenia w razie opóźnienia w płatności rat. W apelacji zarzuciła:

1. obrazę przepisów prawa materialnego, tj. art. 359 § 1, 2, 2¹ w zw. z art. 481 § 1 i 2 k.c. przez ich niewłaściwą interpretację i nieuwzględnienie żądania powódki w zakresie należnych jej odsetek umownych za okres od dnia wytoczenia powództwa do dnia wyrokowania;
2. obrazę przepisów prawa materialnego, tj. art. art. 359 § 1, 2, 2¹ w zw. z art. 481 § 1 i 2 k.c. przez ich pominięcie i zasądzenie na rzecz powódki odsetek ustawowych naliczanych w razie zwłoki w terminie płatności którejkolwiek z rat, podczas gdy powódce należne są odsetki umowne w wysokości czterokrotności odsetek lombardowych NBP;
3. naruszenie przepisów prawa procesowego, tj. art. 320 k.p.c. przez jego błędną interpretację i na skutek tego naruszenie słusznych praw powódki poprzez nie orzeczenie o natychmiastowej wymagalności całego roszczenia w razie opóźnienia w płatności dwóch kolejnych rat.

W oparciu o powyższe zarzuty wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku i zasądzenie od pozwanych solidarnie dodatkowo odsetek umownych w wysokości czterokrotności stopy kredytu lombardowego NBP w stosunku rocznym od dnia wniesienia pozwu, tj. 14 lutego 2013r. do dnia wydania wyroku oraz orzeczenie, iż

powódce należne są odsetki umowne naliczane od każdej z rat w razie zwłoki w terminie jej płatności oraz dodanie sformułowania „z tym, że opóźnienie w spłacie dwóch kolejnych orzeczonych rat, skutkować będzie natychmiastową wymagalnością zasądzonych należności”. Wniosła o zasądzenie od pozwanych solidarnie kosztów procesu za obie instancje, według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja jest częściowo zasadna.

Zgodnie z art. 320 k.p.c. w szczególnie uzasadnionych wypadkach sąd może w wyroku rozłożyć zasądzone świadczenie na raty.

Przepis powyższy należy do grupy przepisów, które jakkolwiek są ulokowane w ustawie procesowej, to mają także charakter materialnoprawny. Wydany na podstawie art. 320 k.p.c. wyrok rozkładający na raty świadczenie należne wierzycielowi modyfikuje treść łączącego strony stosunku cywilnoprawnego. W wyniku tego wyroku zmienia się sposób i termin spełnienia świadczenia: obowiązek jednorazowego uiszczenia całego świadczenia zostaje zastąpiony obowiązkiem zapłaty poszczególnych rat w kolejno przypadających terminach. Wyrok sądu w części orzekającej o rozłożeniu zasądzonego świadczenia na raty ma więc charakter konstytutywny. Uwzględniając taki charakter art. 320 k.p.c. oraz wyroku sądu w części orzekającej o rozłożeniu zasądzonego świadczenia na raty, należy konsekwentnie przyjąć, że wyrok ten – przesuując termin spełnienia świadczenia przez zastąpienie terminu dotychczasowego terminami zapłaty poszczególnych rat – jednocześnie uchyla stan opóźnienia dłużnika, który rozpoczął się w związku z niespełnieniem świadczenia w pierwotnym terminie. Innymi słowy, uchylenie – co najmniej od dnia wydania omawianego wyroku – stanu opóźnienia, który rozpoczął się w związku z niespełnieniem przez dłużnika świadczenia w pierwotnym terminie, jest konsekwencją przedstawionego wyżej charakteru tego wyroku w świetle art. 320 k.p.c. (por. uchwałę Sądu Najwyższego z 15 grudnia 2006r., III CZP 126/06).

Rozłożenie zasądzonego świadczenia na raty ma ten skutek, że wierzycielowi nie przysługują odsetki od ratałnych świadczeń za okres od daty wyroku do daty płatności poszczególnych rat. Natomiast rozłożenie na raty nie

eliminuje konieczności uwzględnienia żądania wierzyciela zasądzenia odsetek za okres do dnia wyroku zasądającego świadczenie (por. uchwała Sądu Najwyższego z 22 września 1970r., III PZP 11/70).

Sąd Rejonowy niezasadnie zatem oddalił żądanie powódki zasądzenia odsetek od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty. Skutkowało to koniecznością zmiany zaskarżonego wyroku i zasądzenia żądanych przez powódkę odsetek od zasądanego świadczenia od dnia wniesienia pozwu do dnia wyroku. Jako dzień wniesienia pozwu Sąd Okręgowy przyjął datę 18 lutego 2013r., wynikającą z postanowienia Sądu Rejonowego Lublin-Zachód w Lublinie, wobec braku jakichkolwiek innych dowodów wskazujących na odmienną datę wniesienia pozwu przez powódkę (k.7v). Wysokość odsetek umownych Sąd ustalił na podstawie umowy pożyczki zawartej przez strony w dniu 14 sierpnia 2009r. (k.17-18).

Natomiast w pozostałym zakresie apelacja była niezasadna.

Powódka zarzuciła naruszenie art. 359 § 1, 2, 2¹ w zw. z art. 481 § 1 i 2 k.c. przez ich pominięcie i zasądzenie odsetek ustawowych naliczanych w razie zwłoki w terminie płatności którejkolwiek z rat, podczas gdy powódce należne są odsetki umowne w wysokości czterokrotności odsetek lombardowych NBP. Tymczasem Sąd Rejonowy zasądając ustawowe odsetki od poszczególnych rat w razie zwłoki w ich płatności i oddalając żądanie zasądzenia odsetek umownych, powołał się na zasady współżycia społecznego, biorąc pod uwagę możliwości majątkowe pozwanych.

W ocenie Sądu Okręgowego stanowisko Sądu pierwszej instancji jest uzasadnione. Słusznie Sąd Rejonowy zauważył, że wyrok zasądający odsetki karne w wysokości umownej, ze względu na sytuację majątkową pozwanych, stanowiłby tytuł egzekucyjny bez szans na realizację. Prowadzenie egzekucji w tym zakresie narażałoby tylko wierzyciela na nieefektywne wydatki egzekucyjne, a dłużników i osoby pozostające na ich utrzymaniu na utratę podstaw egzystencji. Takie bezskuteczne czynności egzekucyjne byłyby zarazem szkodliwe społecznie i podważałyby sens prowadzenia procesu. Przy takim pojmowaniu szczególnie uzasadnionych wypadków uzasadniająca zastosowanie art. 320 k.p.c. przepis ten służy nie tylko interesom dłużnika i wierzyciela, ale także interesom ogólnym. Dlatego Sąd Okręgowy podzielił stanowisko Sądu pierwszej instancji, iż zasady współżycia społecznego uzasadniają zasądzenie odsetek w wysokości ustawowej od poszczególnych rat świadczenia w przypadku zwłoki (jak zostało określone w wyroku) w ich płatności.

Niezasadny jest także zarzut skarżącego naruszenia art. 320 k.p.c. poprzez nie orzeczenie o natychmiastowej wymagalności całego roszczenia w razie opóźnienia w płatności dwóch kolejnych rat. Przepis powyższy nie zobowiązuje Sądu, w przypadku rozłożenia świadczenia na raty, do orzeczenia o natychmiastowej wymagalności całego roszczenia. Brak jest podstawy prawnej do uwzględnienia takiego żądania. Oczywiście strony w umowie mogą ułożyć stosunek prawny według swego uznania i zawrzeć odpowiednie postanowienie w tym zakresie. Natomiast Sąd nie jest władny do tworzenia nowego obowiązku obciążającego jedną ze stron stosunku zobowiązaniowego z uwagi na brak normy prawnej. Słuszne interesy wierzyciela, w przypadku opóźnienia w płatności rat są zabezpieczone poprzez zasądzenie odsetek od poszczególnych rat w razie wystąpienia takiego opóźnienia, co daje ochronę wierzycielowi przed dalszymi stratami.

Mając zatem na uwadze wskazane wyżej okoliczności Sąd Okręgowy, na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. orzekł, jak w wyroku.

O kosztach procesu za instancję odwoławczą orzeczono na podstawie art. 102 k.p.c., uznając, że z uwagi na trudną sytuację rodzinną i materialną pozwanych zasady słuszności usprawiedliwiają nieobciążenie pozwanych kosztami procesu na rzecz powódki.